

Nr 338

Av herr Ohlin m. fl., om inrättande vid Stockholms universitet av en avdelning för behandlingsforskning vid ungdomsvårdsskolorna.

(Lika lydande med motion nr 264 i Första kammaren)

Den alltmer ökande ungdomskriminaliteten i vårt land inger för närvarande allvarliga farhågor. Statistiken tycks visa att ungdomsocialiteten ökat mer än vad som svarat mot ungdomskullarnas storlek. Olika missanpassningar som kriminalitet, alkohol- och narkotikamissbruk förekommer också i allt lägre åldrar.

Under de senaste årens debatt om vårdfrågorna har bl.a. kunnat konstateras att återfallsfrekvensen bland ungdomsvårdsskolornas klientel är hög. Det har också framhållits, att behandlingsmetoderna endast i ringa utsträckning blivit vetenskapligt undersökta utan vanligtvis baserats på subjektiva ställningstaganden.

Vid tillsättningen av kommittén för behandlingsforskning konstaterade dåvarande socialministern att vårdresultaten var nedslående och framhöll bl.a. »Vid behandlingen av dessa viktiga frågor har det dock varit uppenbart, att ställningstaganden fått grundas på otillräckliga kunskaper och informationer. Det sagda gäller både frågan om de nu tillämpade behandlingsmetodernas effektivitet och hur psykiatriska, psykologiska och pedagogiska rön skall kunna tillgodogöras vårdarbetet. Det är enligt min mening angeläget att söka kunna komma fram till bättre behandlingsmetoder och godtagbara vårdresultat på detta område. Det torde inte vara möjligt att nå detta syfte utan att hithörande problem i större utsträckning än hittills angripes av forskningen.» (Statsrådsprotokollet över socialärenden den 30 juni 1961).

Att ungdomskriminaliteten och behandlingen av barn och ungdom med missanpassningssymtom är ett svårgripbart samhällsproblem konstaterades också av den kriminalvårdskongress med deltagare från hela världen som i somras hölls i Stockholm i FN:s regi. Därvid konstaterades bl.a. att bland nationerna med en hög samhällsekonomi är Sverige beträffande kriminologisk forskning ett av de sämst utrustade länderna. Endast en ringa del av totalkostnaderna för kriminalvården ägnas forskning inom detta område.

Ungdomsvårdsskolorna, som är avsedda för de i kriminellt avseende mest belastade ungdomarna, har under senare år varit föremål för en viss upprustning, vilken dock i huvudsak varit inriktad på att förstärka de ma-

teriella resurserna samt öka personaltätheten. De kvalitativa resurserna har inte förstärkts i samma utsträckning. Samtidigt har den fortgående liberaliseringen av påföljdsystemet medfört att det klientel för vilka ungdomsvårdsskolevård blir erforderlig, totalt är mera psykiskt belastat och svårbehandlat. De dåliga vårdresultaten har i sin tur medfört att man i växande omfattning förlitat sig till icke frihetsberövande åtgärder, vilket lett till väsentligt ökade återfallssiffror för t.ex. de ungdomar som erhållit åtalseftergift. Eftersom det här rör sig om ett klientel i de åldrar som uppvisar den största kriminella aktiviteten kan denna utveckling avläsas i den år för år växande totala kriminaliteten.

Den höga återfallsfrekvensen torde orsakas av en mängd olika faktorer om vilka våra kunskaper för närvarande är otillräckliga. Bristen på vetenskapliga behandlingsmetoder såväl som bristen på kvalificerad personal torde dock höra till orsakskomplexet.

Ungdomsvårdsskolornas klientel är icke blott mer svårbehandlat än tidigare, de skapar även härigenom en farligare miljö på anstalten och den negativa påverkan härav ökar i styrka, om den kvalificerade personalen är otillräcklig. Om kraftiga åtgärder inte vidtas torde risk föreligga att hela vårdområdet förslummas och man kommer in i en cirkelgång, där bristen på kvalificerad personal innebär otillfredsställande behandling, vilket i sin tur bidrar till att försvåra rekryteringen. Redan nu föreligger svårigheter att rekrytera, främst akademiker. I en tid då den akademiska utbildningen breddas, borde man annars kunna till ungdomsvårdsskolorna knyta fler akademiskt utbildade befattningshavare med fallenhet för ungdomsarbete. Därest behandlingsmetoderna och vårdresultatet kunde förbättras skulle säkerligen detta skapa bättre klimat på skolorna, som därigenom skulle få lättare att attrahera kvalificerade män och kvinnor.

I årets statsverksproposition har socialministern bl.a. meddelat att statskontoret och socialstyrelsen anmodats inkomma med förslag om anordnande av försöksverksamhet vid Lövsta och Ryagården för att finna nya arbetsmetoder och behandlingsformer. Därjämte aviseras en kartläggning av ungdomsvårdsskolornas klientel och vården vid skolorna.

Vården vid ungdomsvårdsskolorna har under flera tiotal år tillbaka varit föremål för en rad kartläggningar och utredningar, vilkas rekommendationer endast lett till punktvisa förstärkningar av resurserna. De nu aviserade utredningarna — ehuru i och för sig tacknämliga — innebär emellertid icke vad man i detta sammanhang äntligen måste få till stånd — nämligen en vetenskaplig forskning på hög akademisk nivå med tvärvetenskaplig samverkan mellan olika discipliner. För en dylik forskning erfordras en särskild vetenskaplig institution, och de ovannämnda ämbetsverken saknar erforderlig kompetens härför.

För närvarande bedrivs en omfattande kriminologisk forskning i många länder bl.a. i Danmark genom den s.k. Herstedvestergruppen och i USA. I

Kalifornien studerar man genom ett forskningsteam bl.a. frågor angående effekten av olika behandlingsformer såsom jämförelse mellan effektiviteten av olika psykoterapeutiska metoder m.m. Vården av ungdom med sociala missanpassningssymtom har i vårt land nu så länge befunnit sig i ett krisläge, att det är oundgängligen nödvändigt att få i gång en vetenskaplig forskning som kan ligga till grund för konstruktiva förslag till åtgärder och en långsiktig planering av verksamheten.

I betänkandet »Behandlingsforskning vid ungdomsvårdsskolorna» (SOU 1964:24) har på grundval av en ingående utredning om ungdomsvårdsskolornas vård och behandling framförts förslag om ett särskilt forskningsorgan. Kommittén föreslår att ett sådant inrättas i form av en sektion inom kriminalvetenskapliga institutet vid Stockholms universitet. Den vetenskapliga ledningen av forskningen föreslås ligga hos ett särskilt råd, sammansatt av representanter för olika vetenskapsgrenar, i första hand beteendevetenskaperna. I detta råd bör också sitta representanter för de myndigheter, som ansvarar för behandlingsarbetet. Sektionen föreslås stå under ledning av en vetenskapsman som föreståndare i professors ställning. Föreståndaren bör utöver egna forskningsuppgifter svara för forskningsorganets löpande verksamhet, planera och samordna forskningsprojekten samt ha viss undervisningsskyldighet, dels vid universitetet och dels inom utbildningen av ungdomsvårdsskolornas personal.

För att tillgodose behovet av samverkan mellan olika vetenskapsgrenar för att trygga kontinuiteten i verksamheten samt kunna rekrytera kvalificerade forskare bör den fast anställda forskargruppen bestå av förutom föreståndaren ytterligare två heltidsanställda forskare, förslagsvis i lönegraderna 23—27. Därutöver bör finnas möjlighet att anställa extra forskarpersonal för speciella arbetsuppgifter. För administrativa och kamerala arbetsuppgifter föreslås en amanuens samt för allmänna kontorsgöromål, enklare statistik o.dyl. kontorspersonal i lönegraderna 5—10.

Behandlingsforskningen bör inriktas på att studera och analysera vårdförloppen och den insatta behandlingens relation till resultaten. Kommittén har inventerat problemen inom olika sektorer av ungdomsvårdsskolornas verksamhet och har uppställt vissa hypoteser angående orsakerna till de dåliga behandlingsresultaten samt preciserat ytterligare uppgifter för en vetenskaplig forskning inom detta område. I betänkandet har angivits en rad forskningsuppgifter, t.ex. klientelet, differentieringen, samspelet mellan behandlingsmetod och personlighetsegenskaper, vårdtidens längd, rymningarna, de slutna avdelningarnas funktion m.m.

Kommittén har förutsatt att forskningsverksamheten bör starta i mindre skala och successivt utbyggas allteftersom erhållna forskningsresultat möjliggör uppställande av nya hypoteser och vidgande av forskningsfältet. Vid beräkningen av omkostnaderna har kommittén förutsatt att viss finansiering torde kunna ske genom särskilda anslag och genom fonder.

Forskningsorganets uppgifter blir särskilt till en början inriktade på materialinsamling, vilket innebär inhämtande av uppgifterna från skolorna. Emellertid bör möjlighet skapas för utförande av vissa forskningsprojekt på skolorna under forskningsorganets överinseende. Härigenom skapas möjlighet till en växelverkan mellan forskning och praxis, som kommer att bli till fördel för båda institutionerna.

Enligt vår uppfattning är det av vikt att en vetenskapligt uppbyggd behandlingsforskning vid ungdomsvårdsskolorna ingångsättes snarast möjligt. Vad som nu erfordras är icke enstaka punktinsatser inom skolorna utan en samordnad långsiktig planering på vetenskaplig grund.

Stockholms universitet, som yttrat sig över betänkandet, framhöll att det här är fråga om ett angeläget forskningsbehov som genom förslaget kan väntas bli tillgodosett på ett ändamålsenligt sätt. Universitetet hälsade med tillfredsställelse den möjlighet till praktisk samverkan som härigenom öppnas och biföll kommitténs förslag om personalorganisation liksom förslaget till namnbyte på kriminalvetenskapliga institutet till kriminologiska institutionen.

Vi föreslår sålunda att en avdelning för behandlingsforskning fr.o.m. den 1 januari 1967 inrättas inom kriminalvetenskapliga institutet vid Stockholms universitet. Kostnaderna härför, som är beräknade på grundval av kommitténs förslag, torde för budgetåret 1966/67 — vilket är att betrakta som ett uppbyggnadsskede — icke behöva överstiga ett sammanlagt belopp av 190 000 kronor. Härav belöper sig 160 000 kronor på avlöningar till den ovan föreslagna personalen samt 30 000 kronor på omkostnader för reseersättningar, testmaterial, expenser m.m.

Med hänvisning till vad i motionen anförts hemställer vi,

att riksdagen måtte besluta att

1. fr.o.m. den 1 januari 1967 inom Kriminalvetenskapliga institutet vid Stockholms universitet inrätta en avdelning för behandlingsforskning vid ungdomsvårdsskolorna,

2. bemyndiga Kungl. Maj:t att fastställa erforderlig personalförteckning för institutet,

3. för ändamålet under ecklesiastikdepartementets huvudtitel för budgetåret 1966/67 till *Juridiska fakulteterna: Avlöningar* anvisa ett med 160 000 kr. förhöjt förslagsanslag om sammanlagt 5 214 000 kr. samt till *Juridiska fakulteterna: Materiel m.m.* anvisa ett med 30 000 förhöjt förslagsanslag om sammanlagt 270 000 kr.

Stockholm den 26 januari 1966

<i>Bertil Ohlin</i>	<i>Sven Wedén</i>	<i>Ingemar Mundebo</i>
<i>Henning Gustafsson</i> i Skellefteå	<i>Sven Gustafson</i> i Göteborg	<i>Manne Ståhl</i>
<i>Brita Elmén</i>	<i>Sven Antby</i>	<i>Elias Jönsson</i> i Ingemarsgården